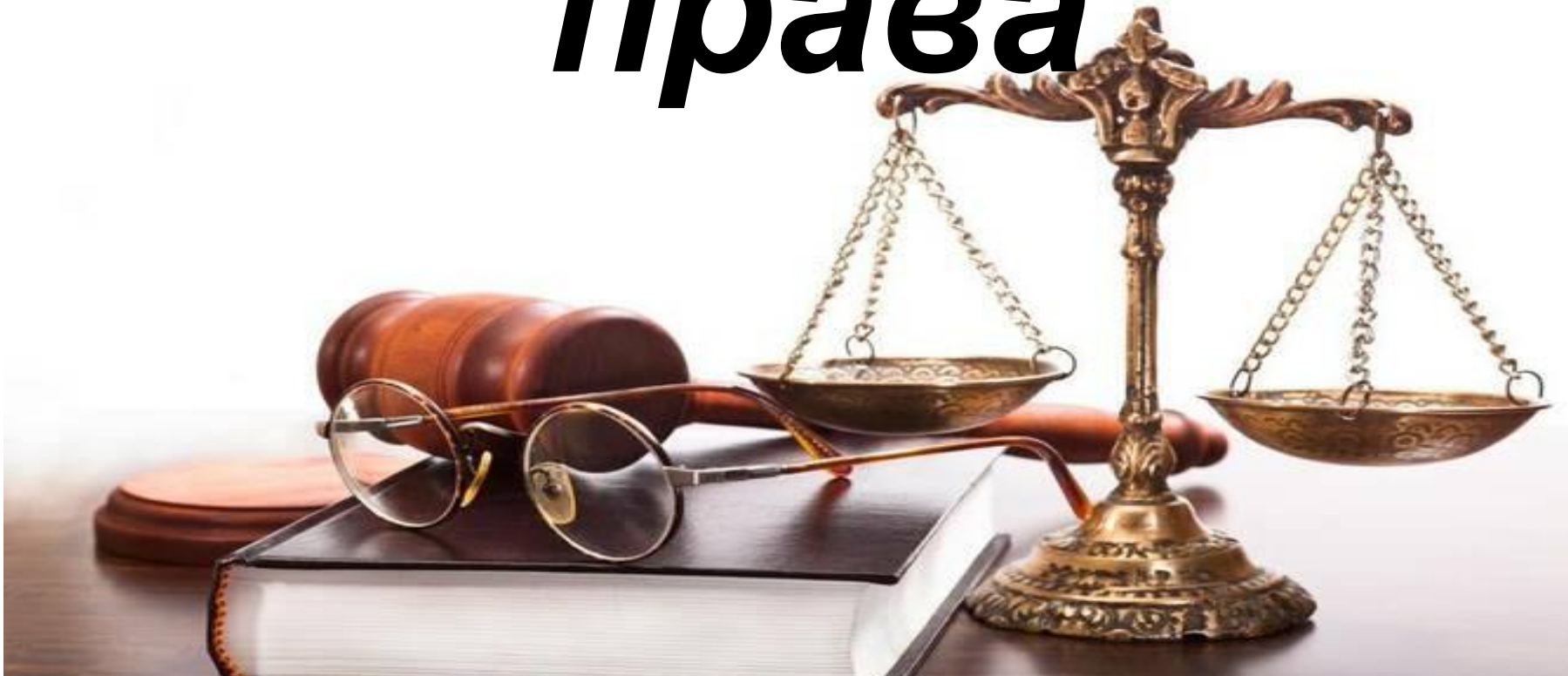

***Виконавче
провадження як галузь
права***

Виконання судового рішення

це заключний етап у процесі реалізації захисту суб'єктивних цивільних та інших прав та є складовою захисту та відновлення порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод, законних інтересів суб'єктів права

Самого лише отримання рішення суду на свою користь недостатньо для досягнення мети, задля якої люди звертаються до системи правосуддя – захисту порушених прав і свобод

Виконання судового рішення як завершальна стадія судового провадження є невід'ємним елементом права на судовий захист, передбаченого *статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод*

У чому полягає проблема ?

Конституція України говорить, що судові рішення обов'язкові до виконання.

Виконання рішення забезпечує держава. Протягом останніх років судові рішення стали виконувати частіше: виконання зросло з 5-6% до 18%.

Але цього все одно недостатньо, щоб досягти середньоєвропейського рівня. У країнах ЄС – це 50-70%.

Європейський суд з прав людини неодноразово зазначав, що невиконання рішень національних судів в Україні – системна проблема (справи ["Бурмич та інші проти України"](#), ["Юрій Миколайович Іванов проти України"](#))

Наслідки:

1. Якщо судові рішення системно не виконують, це призводить до *зниження довіри людей до судової влади, посилює переконання про те, що вирішити проблеми, використовуючи правові інструменти, майже неможливо.*
2. Так громадяни поступово *зневірюються у можливості реального захисту їх прав і свобод.* Люди хочуть не лише отримати судові рішення, але й бачити його реальне виконання.

ЩО З ЦИМ МОЖНА ВДІЯТИ?

Перший варіант –
добровільне виконання
судового рішення
особою, яка програла суд

ЯКІ ПЕРЕВАГИ МАЄ ОСОБА ВІД
ДОБРОВІЛЬНОГО ВИКОНАННЯ
РІШЕННЯ?

1

Можете уникнути стягнення виконавчого збору
щодо рішень майнового характеру – 10% від суми, що
підлягає стягненню

Наприклад: Ви отримали рішення суду про стягнення заборгованості, за яким маєте заплатити іншій стороні 10 000 грн. Якщо Ви добровільно заплатите цю суму, то вам не треба буде платити ще й 1 000 грн. виконавчого збору.

Щодо рішень немайнового характеру – 2 мінімальних розміри зарплати з боржника – фізособи або 4 мінімальних розміри зарплати з боржника – юрособи (у 2020 році розмір мінімальної зарплати 4 723 грн).

2

Не ризикуєте арештом і вилученням майна (коштів)

За законом, для забезпечення реального виконання рішення суду виконавець арештовує майно (кошти) боржника під час відкриття виконавчого провадження та не пізніше наступного робочого дня після виявлення майна.

***Наприклад:** Ви НЕ виконали рішення суду добровільно й інша сторона спору звернулася до виконавця, щоб вас змусили це зробити.*

Виконавець виявив, що Ви є власником автомобіля й арештовує його. Автомобіль буде знаходитися на штрафмайданчику впродовж строку, визначеного виконавцем.

3

Ви можете уникнути додаткових обмежень щодо:

виїзду за межі країни
керування транспортними засобами
користування зброєю та полювання
участі у прийнятті рішення про виїзд дитини за кордон.

Такі дії вчиняє виконавець при стягненні заборгованості по аліментах.

***Наприклад:** Ви НЕ сплачуєте аліменти, і заборгували більш ніж за 4/6 місяців (сукупно). Тоді державний виконавець застосовує такі обмеження, які діють до повного погашення заборгованості зі сплати аліментів.*

4

Ви не потрапите до єдиного реєстру боржників

Дані реєстру відкриті та розміщуються на офіційному сайті Мін'юсту і широко цитують ЗМІ. Реєстр містить інформацію про прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дату народження боржника — фізичної особи, найменування, ідентифікаційний код боржника – юридичної особи, а також категорію стягнення (аліменти, штраф тощо).

Think
POSITIVE

ЯК ВИКОНАТИ РІШЕННЯ СУДУ ДОБРОВІЛЬНО?

За загальним правилом, рішення суду виконують після набрання ним законної сили. Особа може виконати рішення суду добровільно:

- з моменту набрання рішенням суду законної сили;
- до моменту надходження виконавчого листа до державного або приватного виконавця та відкриття виконавчого провадження.

ЩО РОБИТИ, ЯКЩО СУДОВЕ РІШЕННЯ НЕ ВИКОНУЮТЬ ДОБРОВІЛЬНО?

У такому випадку рішення суду можна **виконати примусово – в рамках виконавчого провадження**.

Сторони спору набувають нового статусу: особа, яка виграла справу, стає стягувачем, а та, не на користь якої винесено рішення суду – боржником.

Примусове виконання судових рішень здійснюють **органи державної виконавчої служби та приватні виконавці**.

Виконавчі дії провадять за **місцем проживання, перебування, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна**.

Закон України «Про виконавче

Про введження - завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі - рішення) - сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ –

це

□ **Предмет** – суспільні відносини, що складаються між органами та посадовими особами примусового виконання, з одного боку, та стягувачем, боржником та іншими учасниками виконавчого провадження – з іншого.

□ **Метод** – імперативний; диспозитивний.

Заключна стадія
цивільного
процесу

Частина
адміністративного
процесу

Самостійна галузь
права

СИСТЕМА

виконавчого провадження

Загальна частина

завдання,
принципи,
учасники
виконавчого

представництво,
строки,
витрати
виконавчого
провадження

Особлива частина:

порушення
виконавчого
провадження,
звернення
стягнення на
кошти та майно
боржника,
реалізація майна
боржника

особливості
виконання
рішень різних
категорій
(майнових,
немайнових)

МОДЕЛІ виконавчого провадження

Залежно від того, чи є органи примусового виконання єдиною системою в державі, яка централізована по вертикалі, або ж від існування кількох самостійних органів виокремлюються **централізовані та децентралізовані системи виконання рішень**

Централізована система:

примусове виконання здійснюється одним з однорідних органів виконання рішень, котрий, однак, як може належати до виконавчої влади, так і перебувати у віданні судів або функціонувати на приватноправовій основі

Децентралізовані системи:

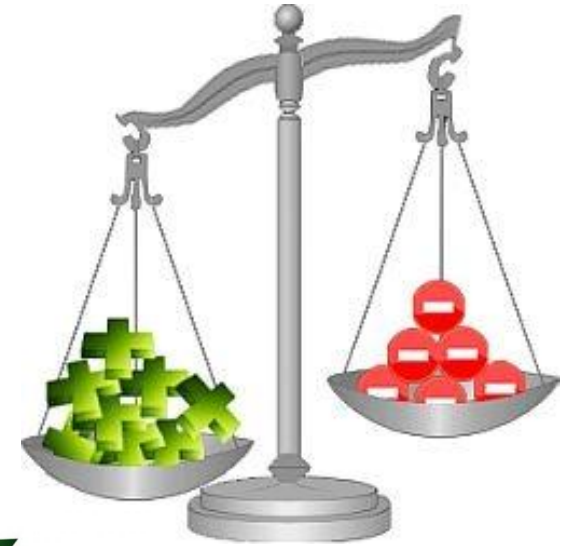
натомість характеризуються дискрецією, яка проявляється в тому, що різні органи примусового виконання здійснюють різні виконавчі дії, право вибору належить стягувачу, можлива виключна компетенція

Країни із централізованою системою: Австрія, Бельгія, Іспанія, Фінляндія, Нідерланди, Румунія, Швеція та значною мірою Франція

***Із запропонованого критерію класифікації виходить *Європейська комісія з ефективності правосуддя (CEPEJ)*

Серед *переваг* централізованої системи виконання називають і те, що:

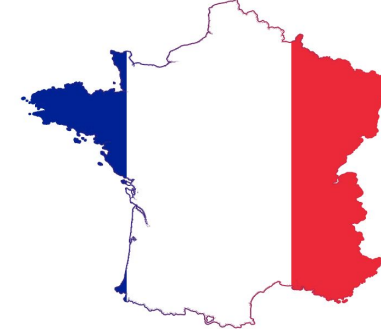
- стягувач може **негайно** розпочати процедуру виконання без будь-якої згоди компетентного органу;
- виконавець має широкі можливості для отримання інформації про фінансовий стан боржника, а також доступ до закритих реєстрів;
- паралельне виконання, як правило, виключається;
- більшою мірою скоординовані зусилля щодо мирного врегулювання.

Система виконання судових рішень в Україні **до** прийняття нового Закону України «Про виконавче провадження» **була централізованою**, адже відповідно до ч.1 ст.2 старого закону примусове виконання рішень покладалося на державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції.

Натомість **законом №1404-VIII централізовану систему виконання змінено на децентралізовану**, відповідно до чого повноваження щодо виконання судових рішень і рішень інших органів будуть мати державні та приватні виконавці.

Виконання рішень у Франції

Судові виконавці у Франції - це приватні особи, які здійснюють повноваження з примусового виконання рішень судів за ліцензією.

- ✓ Наразі їх правовий статус поєднує в собі ознаки державного службовця та приватного підприємця.
- ✓ Судовий виконавець Франції має бути юристом з вищою освітою, пройти дворічне стажування в конторі судового виконавця, що практикує, та скласти державні іспити.

Цивільний кодекс Франції містить низку норм, що тією чи іншою мірою регулюють виконавче провадження, і зокрема, порядок **забезпечення судовим виконавцем позовів**.

- У разі продажу нерухомості для проведення оцінки залучається **експерт**, запропонований сторонами виконавчого провадження, а у разі незгоди сторін - суддею.
- Крім безпосередньо оцінки в своєму висновку експерт зазвичай визначає, чи може бути оцінюваний предмет розділений і яким чином слід провадити розділ.

- **Судовий виконавець має право**, здійснюючи свої повноваження, діяти **одноособово або вступити до об'єднання судових виконавців**.
- Оскільки судовий виконавець несе **персональну відповідальність за спричинені ним збитки**, спільнота судових виконавців страхує власні ризики, а страхові премії розподіляються всередині спільноти виконавців.
- При здійсненні повноважень з примусового виконання рішень судовий виконавець **діє від імені держави** і є посадовою особою, яка вправі застосовувати заходи державного примусу.

Виконання рішень в

Італії

Виконавчі документи поділені на три основні групи:

- 1) вироки суду та інші судові акти, що за законом мають безумовну виконавчу силу;
- 2) цінні папери та інші акти, яким законом надано силу судових актів;
- 3) юридичні акти за грошовими зобов'язаннями, отримані нотаріусами та іншими державними службовцями, повноважними отримувати такі акти.

- ❑ Основним засобом примусового виконання рішення є **примусове відчуження майна боржника**, що провадиться під керівництвом виконавчого судді.
- ❑ **Опис майна** провадиться у формі припису судового виконавця боржникові з вимогою утриматися від будь-яких дій, спрямованих на відчуження майна та доходів від користування цим майном.
- ❑ **При цьому боржник може уникнути опису майна, якщо здійснить платіж суми боргу та 20% судових витрат.**

До абсолютного майна закон відносить:

- предмети культу;
- обручки та предмети побуту, що необхідні для потреб сім'ї, окрім антикваріату;
 - продукти та запас палива на місяць;
- предмети, необхідні для професійної або художньої діяльності;
- зброя та інші предмети, необхідні боржникові для виконання службового обов'язку;
- сімейні архіви та рукописи (окрім колекційних).

Виконання рішень в Швеції

Основна риса: наявність ВИКОНАВЧОГО КОДЕКСУ

Виконавчий Кодекс Швеції розподіляє справи з примусового виконання рішень **прилюдного та приватного характеру**.

Справи прилюдного характеру - це справи про стягнення штрафів, податків, мита тощо.

Заява про виконання рішення може ґрунтуватися на таких підставах:

- судове рішення, наказ або постанова;
- урегулювання (мирова угода), затверджена судом;
- ухваленого наказу про сумарне стягнення;
- рішення, винесеного адміністративним органом та ін.

Виконання рішень в США

Правила цивільного судочинства США дозволяють застосовувати різні засоби примусового виконання рішення - звернення стягнення на майно боржника, звернення стягнення на його доходи та ін. Природно, що обраний засіб примусового виконання визначає і процедуру виконання рішення.

- **Федеральна служба Маршалів** (*The U.S. Marshals Service*)
- **Служба шерифів** (*The sheriffs office*)
- **Служба судових виконавців окружної судової ради**
- **Агенції по стягненню**

- Суди США видають **виконавчі листи** (*writ of execution*) лише за заявою стягувача або його адвоката. Для цього зацікавлена сторона має заповнити форму встановленого зразка та передати її судовому клерку.
- Після отримання виконавчого листа **стягувач чи його представник** вправі спрямувати боржнику повідомлення про виконання **рішення та довідку**, яку боржник повинен заповнити протягом 20 днів й надіслати до суду та стягувачу.
- В довідці боржник зобов'язаний вказати **перелік всього належного йому майна**, включаючи розмір заробітної плати, акції чи інші цінні папери, номери рахунків в банках та суми коштів на них, інше рухоме та нерухоме майно.
- Також в довідці боржник самостійно визначає перелік майна, на яке не може бути звернуто

ДЖЕРЕЛА

виконавчого провадження

- **Основоположні:**

Конституція України

Міжнародні договори (Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод)

Рішення КСУ №5-рп/2013 від 26.06.2013 року, № 2-р(II)/2019 від 15 травня 2019 року;

ЄСПЛ є наднаціональною міжнародною судовою установою, яка розглядає скарги осіб щодо порушення їхніх прав державами-сторонами Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

Рішення ЄСПЛ самі по собі є окремим дієвим механізмом захисту порушених прав та інтересів осіб, які зневірилися в «гарантіях» держави

Підставами звернення до ЄСПЛ є порушення положень Конвенції та Протоколів до неї, а саме:

- права на справедливий суд;
- права на ефективний засіб правового захисту;
- права мирно володіти своїм майном.

Вперше та найбільш ґрунтовно виконання судових рішень як складова права на справедливий суд було оцінене ЄСПЛ у рішенні в справі «Горнсбі проти Греції».

- Уряд стверджував, що Верховний адміністративний суд, який, на думку скаржника, порушив його право на справедливий суд, розглянув питання щодо цих прав (*право на справедливий і відкритий розгляд впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом*) у цілковитій відповідності з усіма вимогами цієї статті і виніс на користь заявників два рішення, зміст яких не оспорювався адміністративними органами.

Вимогу щодо комплексності характеру права на справедливий суд і **визнання виконання рішень** одним з його елементів ЄСПЛ поширює і у рішенні в справі «Шмалько проти України» від 20.07.2004 р.

- Зрозуміло, що за певних обставин затримка з виконання судового рішення може бути виправданою. Але затримка не може бути такою, що зводить нанівець сутність гарантованого ст. 6 права.

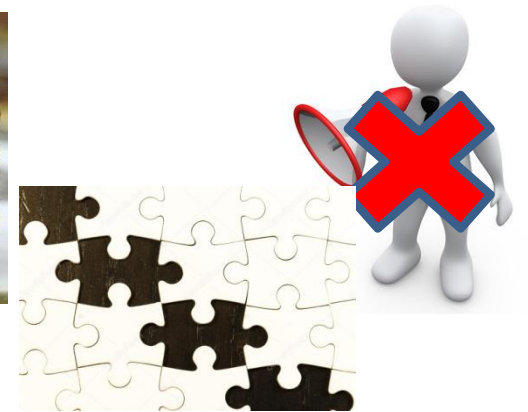
!!! Важко собі навіть уявити, щоб **стаття 6** детально описувала процесуальні гарантії, які надаються сторонам у спорі, а саме «справедливий, публічний і швидкий розгляд», і водночас не передбачала виконання судових рішень.

Рішення повинно бути повним і вичерпним, а не частковим, і рішення не може не виконуватись, бути позбавленим юридичної сили або незаконно відкладеним

- ✓ **Пілотним рішенням** Європейського суду з прав людини «Юрій Миколайович Іванов проти України», державу було зобов'язано запровадити **ефективний засіб юридичного захисту, який би забезпечив адекватний та достатній захист від невиконання або затримки у виконанні рішень національного суду**, за виконання якого вона несе відповідальність відповідно до принципів, встановлених практикою Європейського суду з прав людини.
- ✓ Для цього Україні був наданий рік, а потім ще півроку.
- ✓ На виконання зазначеного рішення Міністерством юстиції було розроблено проект Закону України «**Про гарантії держави щодо виконання рішень суду**», який 14 січня 2011 року урядом подано на розгляд Верховної Ради України.

В справі “*Юрій Миколайович Іванов проти України*”, Суд відзначив, що рішення на користь заявника не виконувались **7 років і 10 місяців та 5 років і 11 місяців**.

При цьому причинами таких затримок були:

- а) недостатність бюджетних коштів;*
- б) бездіяльність державних виконавців;*
- в) прогалини в національному законодавстві, через які не існувало можливості виконати рішення суду у випадках недостатності бюджетних коштів.*

!!! Однак усі ці причини мали б бути під контролем держави і тому підпадають під сферу її відповідальності !!!

15 жовтня 2009 року Велика палата ЄСПЛ прийняла рішення, в якому відзначила, що уряд України не вжив жодних заходів на виконання рішення суду у справі **Юрій Миколайович Іванов проти України**, тому Верховна палата ЄСПЛ прийняла рішення, відповідно до якого **Україна повинна:**

а) внести зміни до чинного законодавства, які б забезпечили процедуру призначення адекватної та достатньої компенсації за невиконані рішення судів на національному рівні (протягом року);

б) виплатити компенсації за рішеннями ЄСПЛ та досягти мирного врегулювання з заявниками, які звернулись до Суду з аналогічними що і у заявника скаргами до виконання рішення Суду (протягом року).

- Що стосується загальних заходів, то після останньої оцінки Комітетом Міністрів статусу виконання рішень Суду даної категорії справ у червні 2015 року, **то проблема невиконання та тривалих затримок у виконанні рішень судів залишилася.**
- Закон та зміни до нього не вирішили проблеми взагалі і до ЄСПЛ продовжують поступати численні скарги громадян України з даного питання.

ДЖЕРЕЛА

виконавчого провадження

- **Спеціалізовані**

Закони України: «Про виконавче провадження» від 02.06.2016; «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» від 02.06.2016; «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006

підзаконні НПА: (накази Міністерства юстиції України від 02.04.2012 №512/5, від 05.08.2016 № 2432/5, від 20.04.2016 р. №1183/5, 29.09.2016 р. №2831/5)

ДЖЕРЕЛА

виконавчого провадження

• Допоміжні

Цивільно-процесуальний кодекс України, ГПК, КАС, КУпАП України;

Сімейний кодекс України;

Цивільний кодекс України;

Кодекс законів про працю України;

Закон України «Про прокуратуру»;

Закон України «Про місцеве самоврядування»;

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Засади виконавчого провадження

верховенства права

обов'язковості виконання

законності

диспозитивності

справедливості, неупередженості та об'єктивності

гласності та відкритості виконавчого

розумності строків виконавчого провадження

співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями

забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, приватних виконавців

Дякую за

ува

